

En litterär självbiografi.

K. Bernh. Genell

Kanske finns det bara en upplevelse, nämligen den första. Allt annat är återerinring.

Vad var det första jag läste? Favorithäftet var Tarzans Julbok, 1949, för färgerna. Innehållet, själva ploten, i Tarzan var försumbart, men de egenartade färgerna var revolutionerande. Man kan kanske inte förstå, hur girigt jag sög i mig dessa färger, som så stred mot allt omedelbart förnuft, i det att bladen på växterna var blå, himlen mörkröd, havet rosa, människorna lila ----- Det var just detta som öppnade dörren till en annan värld. Allt tycktes mer verkligt, om det nu fullständigt bytte färg. Och detta tycktes mig lösa ett problem, då och nu oklart vilket!

Färgerna i Tarzan var nästan omvända, de var negationen till världen. Men de var inte som ett negativ, de var betydligt större, de var ju liksom kaninhålet i Alice i underlandet - som jag ännu inte läst och inte visste något om, en väg en PORT till ett annat rike, där en annan yrsel och ljuvlighet väntade. Det fanns hos mig en förtjusning över det annorlunda och över yrseln. Detta kan tyckas betänkligt och perverst. Så var det få saker som slog den upplevelsen att vara riktigt sjuk i feber. Att ha hög feber och känna kroppen halvdomnad mellan lakanen, nästan som om kroppen höll på att försvinna. Jag älskade denna

upplevelse av att sväva mellan Varat och Intet.

Jag berättade aldrig om detta för någon, ty jag insåg att det karaktärsmissigt troligen var någonting som man skulle kunna benämna "brist". Barnet Jag upplevde mig som om jag hade en dragningskraft åt det förbjudna. Jag var dock egentligen inte så oroad över detta, eftersom jag aningen dunkelt var medveten om att detta förbjudna självt hade naturligt "sociala orsaker". I en annan tid, i ett annat samhälle, och med en annan familj, så skulle min läggning och min preferens för yrseln - estetisk eller annan - kunna godtas såsom både pittoresk och spännande. Detta föresvävade mig i alla fall på ett visionärt sätt. Och så tog jag mig därför lov till att vara lite egenartat hemligt njutande av mina solitära nöjen. Vilket inkluderade ÖVERDRIVEN NJUTNING AV TARZANS JULBOK. Dessa nöjen som jag hade för mig själv, i mitt eget huvud, slog med hästlängder ut de nöjen som presenterades av den stora vida världen. Jag njöt av mitt inre, jag njöt av njutningen, och jag njöt av att medvetet njuta av alltihop.

I och med "tarzanupplevelsen" så kom jag att värdera massor av händelser i omvärlden helt annorlunda än vad jag skulle gjort annars. Jag "erövrade" en skepsis visavis omvärlden, och visavis den värdeskala som man runtomkring honom alldeles uppenbart använde för att sensuellt handha upplevelser och handlingar. Mina privata värderingar blev till den grad frånvända de normala att jag fann för gott att alltsom ofta hävda, först öppet, men sedan tyst för

mig själv (då jag med ens fann att det inte uppskattades, det jag ansåg), att saker och ting i allmänhet - utom Tarzanfärger - inte spelade någon roll! Nu förstår jag givetvis att ni nu, ni som läser detta, inte alls tror mig. Att ni hävdar, att detta är bland de allra värsta rationaliseringar ni mött i en skildring av ett litet barn. Jag - å andra sidan - litar inte på er heller.

Vi kan här tillägga några händelser som kom att rulla fram i verklighetens ljus några år senare, och som kan ha förstärkt min benägenhet att tolka Tarzanupplevelsen på det sätt jag nu gör. (Andra kulturarbetare - det vet jag - har haft förhållande till Fantomen, men här det alltså Tarzan.) För det första så kom den unge Jag ganska snabbt till en övertygelse om att jag besatt en osund förtjusning för saker och ting som rörde fantasin, och jag önskade ofta sättas ordentligt på plats av verkligheten. Dunkla upplevelser av en gud som spejade på mig genom gardinerna om natten, i väntan på att sätta in dråpslaget, drev fram en sällsynt ångest.

Här räknade jag alltså redan från början - om vi bortser från fantasin om Gud, som var en betydligt svagare fantasi - med en enastående värld som var annorlunda, behagligt skön och spännande med sina underbara färger. Fantasin om den spejande guden var en fantasi, som hotade med en gigantisk tomhet och som var en makaber lek med mig, och det var onekligen som om det fanns en ond gud som lekte en katt och råttan-lek med mig. Man kunde falla i trappan, och dö. Här fördunklades nu mitt sinne, under

perioder, och jag var inte lika benägen att på mitt vanliga indolenta vis förklara att saker och ting inte spelade någon roll, ty jag kände mig mer eller mindre (beroende på om det var dag, då allt släppte, eller natt, då allt satte åt) hotad av den stora Ovisshetens Faror. Alltings.

Låt oss dock nu återgå till njutningen av tarzanupplevelsen.

Vad som var det stora in innehållet i tarzanupplevelsen var, att den med en ganska så konkret trovärdighet utlovade att det i det verkliga livet fanns en alltid tillgänglig dimension, som var åtkomlig för var och en med lite fantasi, sublimation och känslighet, en dimension som kunde berika verkligheten, för att inte säga.....: helt distansera och förändra verkligheten: i illusionens namn.

Så erbjöds här – omåttligt generöst av Verkligheten, och underbart att säga (MIRABILE DICTU) – ett sätt att undkomma den hemska verkligheten, att överskrida denna, transcendera denna, och samtidigt inrymma denna, och så liksom genom ett UNDER komma till en värld, där – i motsats till den vanliga – ALLT spelade roll. Allt betydde något. Och det var givetvis något helt hänförande, och sågs av mig som faktiskt den enda räddning som fanns, åtminstone för mig, med den konstiga läggning jag nu begåvats med. (Men jag var också säker på att det fanns en hel del människor, eller i alla fall några, som var ungefär som jag i detta avseende. De var kanske ”konstnjutare”, eller något sådant, och vissa var galna.)

Nu gäller det för oss här, för att undanröja en viss oklarhet, att knyta det flyktbeteende, vi sett hos mig som ung, till främst (!) Tarzanupplevelsen. Ty visst var jag med om annat. Men det enda jag nämner här är Tarzanupplevelsen. Ja vi vill - utan att berätta något annat om mitt liv (då det skulle ta för lång tid) försöka se det så som att: om inte (tidningen) Tarzan varit, så hade jag utvecklats till en helt annan människa, mindre stjärnögd i förhållande till det vi i gemen kallar Något Annat.

Vi måste så, för att riktigt få grepp om vad vi talar om, återgå igen till själva UNDRET och så gott det går försöka granska tarzanupplevelsen. Vari bestod den?

Själva gestalten Tarzan (Edgar Rice Burroughs gestalt) var för mig blott en sagohjälte bland andra, och han dyrkades inte av mig. Inga bilder på Tarzan sattes upp på väggen, och jag lekte aldrig Tarzan och talade aldrig om Tarzan. Nej, vad som gällde var att plocka fram Tarzans Julbok från 1949, där färgtrycket var som bäst, - eller Tarzans Julbok 1950 - och sitta där sexårig på golvet och bläddra, iakttä och njuta av den egendomliga VÄRLD som där fanns.

Att det var en exotisk värld – en tropisk miljö – hade ett visst värde, men det var det fullkomligt fantastiska i färgläggningen som lockade. Hur i alla sin dar skulle man förhålla sig till en värld som inte fanns (ty att det var så, det var jag säker på) men som mig honom en sådan rysning av skönhet? En sån hiskulig yrsel?

Själva Tarzans värld fanns alltså inte. Men det fanns dock själva denna bok, med dessa bilder, gjorda av en man i Amerika, som hette Hogarth. Namnet ”Hogarth” stod på var och varannan bild, så som om denne signerat konstverk på löpande band. Men Burne Hogarth hade ingen status – inte hos någon jag kände i alla fall - av en Rembrandt van Rijn eller Vincent van Gogh, vars reproduktioner hängde i mitt hem. Ändå betydde Hogarth mycket mer än vad de gjorde. Så konstigt det var! Jag sökte – återigen med hjälp av lite yrsel och djupandning – komma in i bilderna, in i färgerna, och så vila i denna värld, men utan att nånsin riktigt lyckas. Det var fåfängt att fullständigt inträda. Man kunde bara älska, men olyckligt, den värld som var så avig och skön. Så föreföll nu allting i världen, som var älskansvärt också undanglidande, liksom grannens Agneta, och man hade här onekligen ett problem, eller två. Men visst skulle man i framtiden, ansåg jag, genom att söka komma underfund med Konsten och Litteraturen, kunna göra sig en hel värld som dominerades av den skönhet som här fanns representerad på så enkla blad, i en Julbok? Man kunde göra sig en värld, där denna skönhet var Meningen Med Det Hela. Det lovade jag mig. Det borde gå! Det måste gå!

Och något som överflyglat och satt denna idé ur spel har jag aldrig upplevt. Så hade jag, som femåring, skapat ett hemligt projekt. Jag kunde inte formulera detta projekt just så som nu, och om jag då hade kunnat det, så hade han i alla fall inte gjort det för någon annan. Jag gömde det i mitt hjärta. Och styrktes av det. Kanske trodde jag helt

felaktigt under vissa tider att jag skulle ”knäcka koden”, lösa ”problemet” med Hogarths färg. Det förblev en dunkel gåta, och mitt liv blev senare mer präglad av andra gåtor, men kärleken till Tarzanupplevelsen satt kvar, som kärlek, och kärleken till dubbelheter kom sedan och satt som ett skruvstäd kring min själ. Vad hade Hogarth med dubbelhet att göra? Vad var det för ironi här?

Man kan givetvis inte älska Något Annat, utan att det kostar skjortan.

Något bättre än Tarzans Julbok har han aldrig läst. Och allt jag har skrivit härstammar ur Tarzans Julbok 1949.

Kaj Bernh. Genell 2020

Copyright K. B. Genell 2020.